

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті запропоновано здійснити оцінку інноваційно-інвестиційної привабливості вітчизняного промислового підприємства за допомогою економічного підходу, який базується на основі розрахунку показників ліквідності підприємства.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інвестиційна привабливість, ліквідність, оцінка.

Постановка проблеми. В сучасних умовах нестабільного бізнес-середовища та загострення ринкової конкуренції між вітчизняними підприємствами оцінка інвестиційної привабливості окремого суб'єкта, що господарює, стає важливим питанням при прийнятті управлінського рішення потенційним інвестором. У багатьох випадках привабливість промислових підприємств України для інвесторів у глобалізованій економіці невисока через низьку конкурентоспроможність українських виробників на зовнішньому та внутрішньому ринках. Однак, навіть неприбуткові та неконкурентоспроможні вітчизняні компанії можуть бути привабливими як для вітчизняних, так і для іноземних суб'єктів інвестування за умов впровадження інновацій та за наявності перспектив довгострокового розвитку. Це обумовлює необхідність пошуку адекватних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості українських підприємств у контексті інноваційного розвитку в сучасних умовах глобалізації. Впровадження інновацій на підприємствах вимагає значних інвестиційних вливань, що потребує підвищення обґрунтованості оцінки об'єктів інвестування. Вибір об'єкту інвестування відбувається відповідно об'єктивно-суб'єктивного аналізу за допомогою наступних підходів: ринковий підхід, який базується на оцінці привабливості компанії на ринку; вартісний підхід, у рамках якого критерієм інвестиційної привабливості підприємства є зростання його вартості; підхід, що ґрунтується на аналізі фінансових показників діяльності підприємства; комплексний підхід, який, не заперечуючи

необхідності проведення фінансового аналізу, враховує інші аспекти функціонування суб'єкта господарювання та оцінює підприємство різнопланово.

Найпростішим та найзручнішим в застосуванні є підхід, що базуються на аналізі фінансового стану підприємства – майбутнього об'єкту інвестування. Поширеність цього підходу пояснюється легкістю застосування даного аналітичного інструментарію, можливістю комплексно оцінити теперішнє фінансове становище підприємства. Також відсутня потреба у зборі додаткової інформації, яка не подана у фінансовій звітності підприємства. У даному підході важливим показником виступає платоспроможності, як здатність підприємства виконувати свої зобов'язання в повному обсязі у встановлений термін. На практиці платоспроможність підприємства виражається через ліквідність його балансу, тобто перевищення у вартісному вираженні оборотних активів над короткостроковими пасивами (чим більше це перевищення, тим сприятливіший фінансовий стан підприємства). Таким чином, практичні аспекти управління ліквідністю балансу підприємства у сучасних нестабільних умовах бізнес-середовища набуває своєї актуальності, як один з основних показників оцінки інвестиційної привабливості для майбутніх інвесторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми теоретично-практичного обґрунтування поняття «ліквідність» та його розрахунок розглядались у працях провідних учених, а саме: Ф. Ф. Бутинця, І. О. Бланк, Л. А. Лахтіонової [1], Є. В. Мниха, Г. В. Савицької [2], О. О. Шеремет [3] та ін. Термін «ліквідність» в перекладі з латинського означає «рідкий, що легко розтікається», тобто здатний змінювати свою форму. На думку [1, с. 179], ліквідність – це здатність цінностей легко перетворюватися в гроші, тобто в абсолютно ліквідні активи, для своєчасного покриття всіх необхідних платежів. Шеремет О. О. визначає, що ліквідність – це здатність підприємства перетворювати свої активи в гроші для покриття своїх необхідних платежів в міру настання їх строків та швидкість здійснення цього [3].

Дослідженню питань оцінки ліквідності балансу підприємств присвячено ряд робіт [1, 2, 3, 4], де проаналізовані переваги і недоліки показників. Незважаючи на широке коло інтересів до зазначеного питання недостатньо дослідженою залишається проблема управління ліквідністю балансу промислового підприємства за рахунок оцінки його рівня, що призводить до прийняття неефективних управлінських рішень, тому існуюча проблема потребує проведення подальших наукових досліджень.

Постановка завдання. Основна ціль статті – вдосконалення оцінки інноваційно-інвестиційної привабливості вітчизняного промислового підприємства на прикладі ПАТ «Завод «Запоріжавтоматика». Основним критерієм оцінки привабливості підприємства виступає показник ліквідності балансу, який найбільш повно відображає ефективність повернення вкладених ресурсів в інноваційні процеси (фінансово-економічну здатність).

Виклад основного матеріалу дослідження. Ліквідність балансу – це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у гроші відповідає терміну погашення зобов'язань. Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні коштів за активом, згрупованих за ступенем їх ліквідності та розміщених у порядку зменшення ліквідності, із зобов'язаннями за пасивом, згрупованими за термінами їх погашення і розміщеними в порядку зростання цих термінів [4, с. 171].

Для визначення ліквідності балансу підприємства використовують коефіцієнтний аналіз, а саме: коефіцієнт загальної ліквідності; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності. Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття) дає загальну оцінку платоспроможності підприємства. Він показує, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Коефіцієнт швидкої ліквідності – обчислюється для вузького кола поточних активів, коли з розрахунку виключено найменш ліквідну їх частину - виробничі запаси. Коефіцієнт абсолютної ліквідності - цей коефіцієнт показує, яку частину

короткострокових позикових зобов'язань можна за необхідності погасити негайно.

Баланс вважається ліквідним, якщо:

$$A1 \geq П1; A2 \geq П2; A3 \geq П3; A4 \leq П4 \quad (1)$$

Виконання перших трьох умов свідчить про те, що поточні активи підприємства ($A1 + A2 + A3$) перевищують його зобов'язання ($П1 + П2 + П3$), тобто, воно має власний оборотний капітал. Якщо на підприємстві виконуються перші три умови, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується й остання умова, оскільки це свідчить про наявність у підприємства власних оборотних коштів, що забезпечує його фінансову стійкість. Невиконання однієї з перших трьох умов указує на те, що фактична ліквідність балансу відрізняється від абсолютної.

Для розрахунку основних показників ліквідності балансу використаємо дані фінансової звітності промислового підприємства Запорізької області ПАТ «Запоріжавтомастика» – форма 1 «Баланс» [5] та форма 2 «Звіт про фінансові результати» [6]. Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні засобів (актив), які згруповані за ступенем їх ліквідності і розміщені у порядку її зменшення із зобов'язаннями (пасив), які згруповані за строками їх погашення та розміщені у порядку зростання термінів. Залежно від рівня ліквідності активи поділяють на такі групи:

– $A1$ – найбільш ліквідні активи – суми грошових коштів та їх еквівалентів, а також короткострокові фінансові вкладення (ряд 220 + 230 + 240, форма 1). $A1_{2011 p.} = 0 + 14 + 2 = 16$ тис. грн.

– $A2$ – середньо ліквідні активи – дебіторська заборгованість, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів у той частині, яка буде використана протягом операційного циклу або року від дати балансу (ряд 150 + 160 + 170 + 190 + 200 + 210 + 250 + 270 до одного року, форма 1).

$$A2_{2011 p.} = 0 + 664 + 1 + 0 + 0 + 57 + 41 + 40 = 803 \text{ тис. грн.}$$

– $A3$ – низько ліквідні активи – запаси підприємства (ряд 100 + 110 + 120 + 130 + 140). $A3_{2011 p.} = 566 + 0 + 105 + 312 + 3 = 983$ тис. грн.

– А4 – важко ліквідні активи – активи підприємства, які використовуються в процесі господарської діяльності протягом тривалого періоду (ряд 080 + 270 понад рік). $A4_{2011p.} = 6448 + 40 = 6488$ тис. грн.

Зауважимо, що класифікація ліквідності активів тісно пов'язана з визначенням терміну їх реалізації, так і можливу втрату (або зріст) їх вартості (рис. 1).

Реалізаційна вартість %	Термін реалізації			
	1 місяць	<12 місяців	>12 місяців	значний період
100%	A1	↓	↓	↓
>90%	→	A2	↓	↓
90-50%	→	→	A3	↓
<50%	→	→	→	A4

Рис. 1 Класифікація активів підприємства за рівнем їх ліквідності

Згідно рис. 1, зрозуміло, що для досягнення найбільш стабільного фінансового результату, підприємству потрібно нарощувати категорії А1, А2, оскільки дані активи спроможні швидко перетворитися у грошові засоби та погасити існуючі зобов'язання підприємства.

Пасиви балансу групують залежно від терміновості сплати зобов'язань наступним чином:

– П1 – поточні зобов'язання за розрахунками – кредиторська заборгованість підприємства товарного та нетоварного характеру та доходи майбутніх періодів, забезпечення наступних витрат і платежів, які будуть погашені протягом операційного циклу або 12 місяців з дати складання балансу (ряд 620 – 500 – 510 + 430 до одного року + 620 до одного року, Ф.1). $P1_{2011p.} = 1547 - 153 - 0 + 0 = 1394$ тис. грн.

– П2 – короткострокові зобов'язання – поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями та короткострокові кредити банків (ряд 500 + 510, Ф 1). $P2_{2011p.} = 153 + 0 = 153$ тис. грн.

– ПЗ – довгострокові зобов'язання – розділ III пасиву та доходи майбутніх періодів, забезпечення наступних витрат і платежів, які будуть погашені терміном більш ніж 12 місяців (ряд 480 + 430 понад один рік + 620 понад один рік, Ф.1). $PЗ_{2011\text{ р.}} = 97+0+1547=1644$ тис. грн.

– П4 – постійні пасиви – власний капітал підприємства (ряд 380, Ф.1) = 6661 тис. грн.

Таблиця 1

Ліквідність балансу ПАТ «Запоріжавтоматика», 2010-2011 рр.

Статті балансу	Сума		Відхилення	
	2010 р., тис.грн.	2011 р., тис.грн.	абсолютне	відносне
Актив				
A1.	305	16	-289	5,25%
A2.	559	803	244	143,65%
A3.	934	983	49	105,25%
A4.	5712	6488	776	113,59%
Пасив				
П1.	1099	1394	295	126,84%
П2.	0	153	153	0,00%
П3.	1099	1644	545	149,59%
П4.	6346	6661	315	104,96%

З розрахунку видно (табл. 1), що на ПАТ не виконується перша умова, тобто $A1 < P1$, третя та четверта за 2011 р. ($A4 < P4$). Нерівність першої умови свідчить, що кредиторська заборгованість ПАТ значно перевищує наявні грошові кошти та їх еквіваленти (найліквідніші активи). Недотримання умови $A3 > P3$ свідчить, що активи, які повільно реалізуються менше вартості довгострокових пасивів. Невиконання четвертої умови свідчить, що активи, які важко реалізуються, менші за постійні пасиви. Отже, ПАТ «Запоріжавтоматика» має значні фінансові проблеми, фінансовий стан є кризовим, оскільки підприємство не спроможне вчасно, власними ресурсами розраховуватися згідно існуючих зобов'язань.

Розрахунок коефіцієнтів ліквідності ПАТ «Запоріжавтомастика»

№	Показники	Формула показника (форма 1)	Нормативне значення	На кінець 2010 р.	На кінець 2011 р.
1	Коефіцієнт загальної ліквідності	ряд 260/620	>2	1,58	1,17
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	(160+170+180+210+230+240+250)/620	0,7-0,8	0,73	0,54
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(230+240)/530	>0,2-0,35	0,75	0,02

Аналіз табл. 2 доводить, що ПАТ «Запоріжавтомастика» має кризовий фінансовий стан; значення коефіцієнта абсолютної ліквідності (0,02) свідчить про недостатню наявність коштів у разі необхідності миттєвої сплати поточних боргів; спостерігається велика нестача власного оборотного капіталу для формування запасів; тенденція зниження ліквідності підприємства у зв'язку зі зменшенням суми грошових коштів в національній валюті (2010р. – 108 тис. грн., 2011р. – 14 тис. грн.).

Висновки. Вирішення проблеми з покращення фінансового стану ПАТ за рахунок оцінки ліквідності балансу тісно пов'язано з: зменшенням дебіторської заборгованості (збільшення в 2 рази 2010 р. – 358 тис. грн., у 2011р. – 664 тис. грн.); зниженням попиту на специфічну продукцію заводу, так згідно форми 2 [6], у кризовому 2009 р. збиток ПАТ склав 170 тис. грн., у 2010 р. прибуток – 55 тис. грн.; неправильним використанням обігового капіталу, щодо відволікання засобів у дебіторської заборгованості, яка значно збільшилася на суму у 306 тис. грн. в 2011 р.; збільшенням в 2 рази кредиторської заборгованості (кінець 2010 р. – 406 тис. грн., 2011 р. – 829 тис. грн.). Загалом, важливий крок у покращенні фінансового стану ПАТ «Запоріжавтомастика», у тому числі зростанні коефіцієнтів ліквідності до нормативних значень, може бути пов'язано з отриманням банківського кредиту (у 2011 р. ПАТ був наданий довгостроковий кредит банку – 97 тис. грн. та короткостроковий – 153 тис. грн.

[5]) та технічною модернізацією виробництва за рахунок інвестицій в інноваційні технології.

Необхідно зауважити, що проблема оцінки інноваційно-інвестиційної привабливості промислового підприємства може бути вирішена лише після системного визначення усіх факторів, що впливають на її рівень як зовні, тобто з боку держави, регіону та галузі, так і із середини, з боку самого підприємства.

Список літератури

1. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств : навч. посібн. / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2004. – 368 с.
2. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Г. В. Савицька. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 668 с.
3. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / О. О. Шеремет. – К. : Кондор, 2005. – 196 с.
4. Вовк В. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка / В. Вовк, О. Бугай // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 3 (32). – С. 169-173.
5. Форма 1 «Баланс» ПАТ «Запоріжавтомотика» за 2010-2011 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.smida.gov.ua/db/emitent/year/showform/75/208874>
6. Форма 2 «Звіт про фінансовий результат» ПАТ «Запоріжавтомотика» за 2010-2011 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.smida.gov.ua/db/emitent/year/showform/77/219654>

Summary. In today's unstable business environment and intensification of the market competition, the evaluation of the investment attractiveness becomes an important part of an investor's decision. It stipulates the necessity of choosing the proper ways of evaluation of Ukrainian business investment attractiveness in the context of innovation development and globalization. The easiest and the most convenient way is the one based on the analyses of financial performance of the enterprise.

As it is defined in the article, the main criterion of investment attractiveness evaluation is the index of solvency, which the most fully reflects the efficiency of return of the invested in the innovation process resources.

The author analyses the solvency of PJSC "Zaporizhavtomatyka" that is one of the industrial enterprises of Zaporizhian region. The author determines that the enterprise is not able to meet its

commitments using its own resources and as a result has significant financial problems and experiences financial crisis.

The analysis of solvency of PJSC "Zaporizhavtomatyka" reveals the large shortage of its own working capital for recourses forming and the solvency decrease because of the shortage of national currency.

The article defines that banking credit for technical modernization can improve the financial performance of PJSC "Zaporizhavtomatyka", increase the solvency indexes up to the normative level.

Keywords: *innovation development, investment attractiveness, liquidity, valuation.*

УДК 631.115.8:637.1

*Маршалок М.С., к.е.н., доцент,
Радько В.І., к.е.н., доцент,
Андросович І.І., к.е.н.,
кафедра організації агробізнесу НУБіП України*

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КООПЕРАЦІЇ У МОЛОЧНОМУ СКОТАРСТВІ

Анотація. *У статті проаналізовано основні тенденції розвитку виробництва молока в Україні та обґрунтовано доцільність поглиблення кооперації у молочному скотарстві*

Ключові слова: *молоко, кооператив, сільськогосподарські підприємства, господарства населення, кооперація*

Постановка проблеми. Розвиток сільськогосподарського виробництва на сучасному етапі характеризується тенденціями укрупнення та підвищення рівня концентрації. При чому ці тенденції притаманні як вітчизняним підприємствам, так і товаровиробникам з різних країн світу. Така ситуація є певною відповіддю на глобальні виклики підвищення продуктивності сільськогосподарських культур та тварин, праці та необхідності застосування сучасних технологій для забезпечення виживання на ринку. Для цього необхідно забезпечити відповідний рівень інтенсифікації, що вимагає додаткових вкладень на закупівлю новітньої техніки та обладнання, мінеральних добрив, засобів захисту рослин і тварин і т.д. Самотужки фермеру це зробити дуже складно, тому виникає необхідність розвитку економічних взаємозв'язків з іншими товаровиробниками, переробними підприємствами, фінансовими установами та іншими господарськими структурами. Однією з